

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Cursus studiorum monasticorum, sive series sublimium disciplinarium - Cod. Ettenheim-Münster 99-110

Logica s. ars cogitandi - Ettenheim-Münste 101 - Philosophia eclecticica

Cartier, Gallus

[S.l.], [18. Jahrh.]

Caput 1mum

[urn:nbn:de:bsz:31-110938](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-110938)

154.
censuimus; cum multo magis pende-
ant à rei tractanda cognitione,
quàm à regulis Logices. Et hæc de
Judiciò atque generatim de secundâ
parte Logices nostra dicta sunt.

Partes tertia Logices.

150.
De
Ratiocinatione.

Ratiocinatio est tertia cogitatio-
nis species, quâ judicium aliquod ex aliis
prioribus inferitur. v.g. ex eo, quòd
vitrum translucet, ipsum occultis fo-
raminibus patens esse colligitur; que-
riam omne, quòd transluet, cuius
saltem foraminibus pertusum esse debet,
ut luminis transitum præbeat. Si Ra-
tiocinatio verbis exprimitur, dicitur
Argumentatio, quæ definitur Oratio
ad exprimendam Ratiocinationem ins-
tituta. eaque totuplex est, quatu-
plex Ratiocinatio. Unde de Ratiocina-
tionis naturâ primo nobis dicendum
est: tum quid sit et quatu-
plex Argumentatio; atque etiam quæcum-
que ad eam pertinent suo ordine ex-
ponemus.

151.
Caput I. unum

De Ratiocinationis Naturâ.

Cum Ratiocinatio sit mentis
cogitatio, quâ unum judicium ex aliis
antecedentibus judiciis deducitur, ut
omnes definiunt; illius natura obsu-
ra esse non potest, videturque aper-
tum, illam ad judicium reduci debere,

atque esse quamdam idius speciem: 155.
Pro quo sit

Conclusio 1ma

152.

Ratiocinatio est quaedam species
iudicii.

Prob. Actus mentis aliquid affir-
mantis vel negantis ex eo, quod alia affir-
maverit vel negaverit, est quaedam species
iudicii. Atqui Ratiocinatio est actus
mentis aliquid affirmantis vel negantis
ex eo, quod alia affirmaverit vel nega-
verit. Ergo Ratiocinatio est quaedam
Species iudicii. Major patet ex sup.
part. 2. tradita iudicii definitione.

Min. prob. Ex eo v. g. quod quis
affirmaverit, mentem hominis esse
Substantiam Spiritalem, asserit, eam
esse immortalem: quia omnis substan-
tia spiritalis est immortalis. Atqui
hoc est actus mentis aliquid affirman-
tis vel negantis, ex eo, quod alia affir-
maverit vel negaverit. Ergo Ratiocinatio
est actus mentis aliquid affir-
mantis vel negantis, ex eo, quod alia
affirmaverit &c. Ergo est quaedam species
iudicii.

Id autem Ratiocinatio habet
peculiare, quod unam ideam cum al-
tera non coniungat, aut ab altera non
separet, nisi prius utraque cum ali-
qua tertia praevis iudicis fuerit com-
parata: v. g. in sequenti Ratiocina-
tione non prius coniungitur idea Subs-
tantia immortalis cum idea mentis,
quam utraque cum idea Substantia

156. Spiritualis fuerit comparata, hoc modo:
Omnis Substantia spiritualis est immortalis:
Atqui mens hominis est Substantia spiritualis:
Ergo mens hominis est immortalis.

* Quaestio dicitur est
ac Propositio,
de cuius veritate
aut falsitate que-
ritur.

Hujus ratio est, quod ubi connexio
vel Separatio attributi et Subjecti alius
tertia quaedam idea opus sit, per quam
ista connexio aut Separatio discerni possit,
quae tertia idea argumentum seu me-
dium solet appellari. v.g. Si quis dubitet,
an attributum quaestionis istius, Mens
hominis est immortalis, cum Subjecto
conueniat, tertiam adhibet ideam, nem-
pe Substantia spiritualis, quam cum Sub-
jecto et attributo singillatim componit;
tuncque eam esse immortalem deprehendit.

Quod si conjunctio aut Separatio ter-
minorum propositionis seu quaestionis
aliquis per se nota sit, tunc nullo argu-
mento opus est, ut ipsius veritas vel fal-
sitas demonstretur: eiusmodi sunt
propositiones per se nota, quae axioma-
ta vocantur; v.g. Omne totum est ma-
jus sua parte, &c.

153.

Ex quo intelligi potest, in omni
Ratiocinatione duo saltem praemitti oportere
iudicia, in quorum uno contineatur
tertium aliquod ex eis ductum; quod
modo Conclusio, aut Complexio: modo
Quaestio, aut Propositio vocatur.
Quaestio enim seu Propositio non differt
a Conclusionem seu Complexione, nisi
quod Conclusio fuerit aliquo argumento
confirmata, Quaestio autem proposita

tantum sit, non vero probata. 157.

Diximus 1.º Conclusioni saltem duo
præmitti oportere judicia: nam ex uno tan-
tum antecedente iudicio nihil concluditur,
nisi aliud iudicium cum illo antecedente
conjunctum intelligatur: v.g. Cum dico,
Cogito; ergo sum: posterius iudicium ex an-
tecedente non colligerem, nisi aliud mente
conceptum haberem, scilicet, Omne quod
cogitat, est, seu existit; unde subsumo:
Atqui cogito, ergo sum.

Diximus 2.º Conclusionem uno præ-
missorum iudiciorum contineri, et illo
esse contentam per alterum iudicium de-
clarari: v.g. hæc Conclusio, Ergo mens
hominis est immortalis, in isto iudicio
continetur, Omnis Substantia Spiritalis
est immortalis; idque declarat seun-
dum hoc iudicium, Atqui mens hominis
est Substantia Spiritalis: nam si mens
hominis est Substantia Spiritalis, certè in
hæc propositione continetur, Omnis Subs-
tantia Spiritalis est immortalis; adeo-
que et ipsa velut immortalis est habenda.

Verum circa Ratiocinationis natu-
ram quaeritur hæc adhuc, an sit simplex
mentis actus, an quidpiam compositum?
Quæde re ponitur

Conclusio 2.^a

154.

Ratiocinatio est simplex mentis
actus, non quidpiam compositum.

Prob. Iudicium est simplex men-
tis actus; prout sup. ubi de natura iudi-
cii agebamus, à nobis demonstratum est.
Atqui Ratiocinatio est iudicium ali-

158. quod, ut modo probatum est. Ergo est simplex mentis actus.

159. Ob. Ratiocinatio continet multa iudicia. Ergo non est simplex mentis actus.

Resp. neg. ant. Quamvis enim Ratiocinatio duo saltem exigat iudicia, ut tertium ex his inferat; non tamen ex multis iudiciis componitur, uti nec iudicium ex multis ideis constat, licet eas conjungat aut dividat. Ratiocinatio igitur est simplex mentis assensus vel dissensus, quem propositioni seu questioni alicui ex aliis deducta praebet.

Inst. Argumentatio multas continet propositiones. Ergo etiam Ratiocinatio multa continet iudicia; utpote cuius interpres est Argumentatio.

Resp. neg. cons. Quamvis Argumentatio contineat multas propositiones, non tamen inde sequitur Ratiocinationem multa complecti iudicia; quia Ratiocinatio est simplicior argumentatione, cum Ratiocinatio sit actus mentis unum iudicium ex aliis duobus saltem cogentis, id est, aliquid affirmantis vel negantis ex eo, quod alia quaedam affirmaverit vel negaverit; Argumentatio vero sit oratio aliqua ex multis partibus, seu propositionibus composita.

Quod et si verum sit, non tamen diffitendum, Ratiocinationem communi loquendi usu cum Argumentatione promiscue accipi: unde dicitur, longa ratiocinatio, brevis ratiocinatio.

Attamen, si Ratiocinatio Strictè sumatur, nempe pro actu mentis unum iudicium ex aliis duobus saltem precedentiibus inferentis, certè simplicior est argumentatione. De quâ nunc agendum.

159.

Caput Secundum.

156.

De Argumentatione.

Argumentationis nomen ab Argumento dicitur, hoc est, ut Scholæ loquuntur, à Medio, quo propositio seu questio, qua dubia erat, comprobatur. Cum enim propositionis alius termini non ita inter se coherent, ut eorum connexio liquidò statim omnibus appareat, tunc opus est argumento seu medio quodam termino, quo ista connexio manifesta fiat; tumque propositio, qua questio dicebatur, conclusio aut complexio appellari incipit.

Definitur argumentatio, quod sit Oratio, quâ unum iudicium ex prioribus iudiciis ibatum distinctis propositionibus exprimitur. Quare in argumentatione tria reperiuntur, scilicet Antecedens, Consequens, et Consequentia.

Antecedens est id, ex quo aliquid inferitur, ac duo saltem iudicia includit, sive ea expressa sint duabus propositionibus, sive alterum eorum laesatur. Consequens est id, quod ex alio consequitur; sive est propositio aliqua collecta et deducta ex duabus